

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

BALÇIK - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:63878/00)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

26 NİSAN 2005

İŞLEMLER

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan 63878/00 başvuru no'lu davanın nedeni, Türk vatandaşı Seyfettin Balçık'ın (Başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) 12 Haziran 2000 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurusudur.

OLAYLAR

Başvuran, 1957 doğumludur ve Bursa'da ikamet etmektedir.

Başvuran, 3 Mart 1998 tarihinde, İstanbul Polisi tarafından sahte kimlik bulundurmaktan yakalanarak İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde gözaltına alınmıştır. Başvuran yasadışı örgüt olan PKK üyesi olmak ve 1993'de Silvan'da üç kişiyi öldürmekle suçlanmıştır.

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcısı 5 Mart 1998 tarihinde başvurunu bu iki suçlama hakkında sorgulamıştır. Başvuran sözkonusu örgüte üye olmadığını ileri sürmüş ve yasadışı hiçbir faaliyete karışmadığını belirtmiştir.

Başvuran aynı gün, İstanbul DGM'ye çıkarılmış ve hakim başvuranın tutuklanmasına karar vermiştir. Başvuran, Cumhuriyet Başsavcısı'nın aldığı ifadeyi yinelemiştir.

Daha sonra başvuran Diyarbakır'a nakledilmiştir.

Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcısı, 26 Mart 1998 tarihinde verdiği iddianameyle başvuran aleyhine ceza davası açmış ve Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 125. maddesinin uygulanmasını istemiştir.

Başvuran 20 Ekim 1998 tarihli duruşmada, üç kişinin öldürüldüğü yerde, Silvan'da olduğunu belirtmiştir. Ancak, bu cinayeti işleyen kişilerin yakınında bulunmasına rağmen, sözkonusu adam öldürme olayına karışmadığını belirtmiştir.

23 Şubat 1999 tarihli duruşmada, iki tanık dinlenmiştir. Birincisi R.T., suç teşkil eden olaylar konusunda bir bilgisinin bulunmadığını belirtmiştir. Fiili gerçekleştiren kişi olarak başvuranı daha önce teşhis eden ikinci tanık A.Z., yüzlerini seçemediği iki kişinin üzerlerine ateş ettiğini gördüğünü belirtmiştir. Sorgulama aşamasında alınan ifadesinde, başvuranın ismini fiili işleyen kişi olarak andığını, zira olaydan iki hafta önce kendini Seyfettin Balçık olarak tanıtan bir kişinin kendisini aradığını savunmuştur. Ancak kesin olarak bu kişiyi teşhis edemeyeceğini bildirmiştir.

Biri askeri hakim olmak üzere üç hakimden oluşan DGM, 15 Haziran 1999 tarihinde, PKK faaliyetleri çerçevesinde işlenen kasten adam öldürme olayı faillerinden biri olduğu gerekçesiyle, başvuranı, TCK'nın 125. maddesi gereğince ömür boyu hapis cezasına çarptırmıştır. DGM, başvuranın suçluluğunu oluşturmak amacıyla diğerlerinin yanısıra, tutuklama tutanağını, bilirkişi raporunu ve diğer cezai usul işlemleri ile beraber aleyhinde başlatılan işlemler çerçevesinde alınan tanık ifadelerini gözönünde bulundurmuştur.

Yargıtay, 22 Aralık 1999 tarihinde alınan 8 Aralık 1999 tarihli kararla, başvurana veya avukatına tebliğ edilmeyen 15 Haziran 1999 tarihli kararı onamıştır.

7 Şubat 2000 tarihinde, başvuranın yaptığı kararın düzeltilmesi başvurusu Yargıtay Savcısı tarafından kabul edilmemiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'İN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, bir taraftan kendisini mahkum eden DGM'nin, bünyesinde bir askeri hakim bulundurması ve diğer taraftan gözaltı sırasında avukatın bulunmayışı nedeniyle, kendisine hakkaniyete uygun yargılamayı garanti eden "tarafsız ve bağımsız bir mahkeme" olamayacağını iddia ederek AİHS'nin 6§§ 1 ve 3 c) maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul edilebilirlik hakkında

Hükümet, AİHM'yi, AİHS'nin 35. maddesine uygun olarak altı ay kuralına uyulmamasından dolayı DGM'nin oluşumuna ilişkin başvuruyu reddetmeye davet etmektedir. Hükümet, DGM'nin bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olmasına ilişkin şikayet konusundaki iç nihai kararın yine aynı mahkeme tarafından verilen karar olduğunu savunmaktadır. Bu bakımdan, Hükümet, olaylar sırasında, DGM'nin yapısı ulusal mevzuata

bağlı olduğu sürece, ne DGM'nin ne de Yargıtay'ın bu başvuru hakkında karar verme ehliyetinin bulunmadığını ileri sürmüştür. Hükümet buradan başvuranın, iç başvuru yollarının etkisizliğinin farkına vardığı andan itibaren, yani DGM'nin karar tarihi olan 15 Haziran 1999 tarihi itibarıyla altı ay içinde başvurusunu yapması gerektiği sonucuna varmaktadır. Oysa, başvurunun 12 Haziran 2000 tarihinde yapıldığının altını çizmektedir. Hükümet, argümanına dayanak olarak AİHM'nin içtihadına atıfta bulunmaktadır (diğerleri arasında, *İpek-Türkiye* (karar), no: 39706/98, 7 Kasım 2000 ve *Göztok-Türkiye* (karar), no: 35830/97, 6 Şubat 2001).

AİHM, daha önce benzeri bir itirazı *Özdemir-Türkiye* kararında reddettiğini hatırlatmaktadır (no: 59659/00, § 26, 6 Şubat 2003). AİHM, daha önceki vardığı sonuca aykırı bir karar almak için hiçbir gerekçe görememekte ve dolayısıyla Hükümet'in itirazını reddetmektedir.

AİHM, içtihadından çıkan kriterler ışığında (Bkz. özellikle, *Çıraklar-Türkiye*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, 1998-VII) ve elinde bulunan unsurların tümünü gözönüne alarak başvurunun esastan incelenmesi gerektiğine kanaat getirmektedir. Sonuç itibarıyla AİHM, başvurunun hiçbir kabul edilemezlik gerekçesine aykırı düşmediği sonucuna varmaktadır.

B. Esas hakkında

1. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin tarafsızlığı ve bağımsızlığı hakkında

AİHM, bu davada ortaya çıkan sorunlara benzer sorunların ortaya çıktığı davaları bir çok kez incelemiş ve AİHS'nin 6§1 maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Bkz. sözü edilen *Özel kararı*, §§33-34 ve *Özdemir-Türkiye*, no:59659/00, §§35-36, 6 Şubat 2003).

AİHM, mevcut davayı incelemiş ve Hükümet'in, sözkonusu durumu farklı bir sonuca ulaştırabilecek ne bir olay ne de bir delil sunduğuna kanaat getirmektedir. TCK'nın öngördüğü suçlar hakkında DGM'ye çıkarılan başvuranın, aralarında askeri hakim de bulunduğu mahkeme heyeti önüne çıkmaktan çekinmesinin anlayışla karşılanacağını saptamaktadır. Bu nedenden dolayı, başvuran, DGM'nin bu türden davalara ters düşen değerlendirmelerle haksız yere yönlendirilmesine izin vermesinden haklı olarak çekinmektedir. Böylece, bu mahkemenin tarafsızlığı ve bağımsızlığı hakkında başvuran tarafından duyulan şüpheler objektif olarak kanıtlandığı varsayılabilir (*Incal-Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar, 1998- IV, S.1573, §72 *in fine*).

AİHM, başvurayı yargılayıp mahkum ettiğinde DGM'nin, AİHS'nin 6§1 maddesi uyarınca tarafsız ve bağımsız bir mahkeme olmadığı sonucuna varmaktadır.

2. Ceza muhakemeleri usulünün hakkaniyeti hakkında

Hükümet ihlalin bulunmadığını iddia etmektedir.

AİHM, benzeri davalarda tarafsız ve bağımsız olmadığı ortaya konulan mahkemenin yargıya tabi kişilere hakkaniyete uygun yargılamayı garanti edemeyeceğini hatırlatır.

AİHM, başvuranın davasının tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından görülmesi hakkının ihlal edildiği sonucuna varıldığı gözönünde bulundurulduğunda, işbu şikayetin incelenmesinin gerekli olmadığı kanaatindedir (Bkz. *Çıraklar-Türkiye*, 28 Ekim 1998 tarihli karar, 1998-VII,s.3074, §§ 44-45).

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

AİHS'nin 41. maddesi gereğince,

Başvuran, rakam belirtmeksizin maddi ve manevi zarara uğradığını iddia etmektedir. Başvuran, Komisyon organları ve/veya ulusal mahkemeler önünde yapılan masraf ve

harcamaların tazmin edilmesini talep etmemektedir ve benzeri bir sorun re'sen incelemeyi gerektirmemektedir (Bkz. *Colacioppo-İtalya*, 19 Şubat 1991 tarihli karar, seri A no: 197-D, s.52, §16).

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

İddia edilen maddi zarara ilişkin olarak AİHM, AİHS'ye aykırılık mevcut olmadığına, DGM önünde sonuçlanan yargılama usulünün sonucu üzerinde değerlendirmeye gitmeyecektir. Sonuç olarak bu bağlamda başvuranın zararının tazmin edilmesine gerek yoktur (Bkz. *Findlay-İngiltere*, 25 Şubat 1997 tarihli karar, 1997-I, s.284, § 85).

İddia edilen manevi zarara gelince, AİHM, dava şartlarında, tespit edilen ihlalin hakkaniyetli bir tatmin oluşturduğu kanaatindedir (sözü edilen *Çıraklar kararı*, s. 3074, §49).

AİHM, bir başvuran hakkında verilen mahkumiyetin, 6§1 maddesine göre tarafsız ve bağımsız olmayan bir mahkeme tarafından verildiği sonucuna vardığında, prensip olarak, tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından başvurunu zamanında yeniden yargılamanın, en uygun tazminin olacağı kanaatindedir (sözüedilen *Gençel*, § 27).

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK MAHKEME OYBİRLİĞİYLE,

- 1.Başvurunun *kabul edilebilir olduğuna*;
- 2.Diyarbakır DGM'nin tarafsızlıktan ve bağımsızlıktan yoksun olmasına ilişkin şikayet hakkında AİHS'nin 6§1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
- 3.AİHS'nin 6. maddesine göre yapılan diğer şikayetlerin incelenmesinin *gerekli olmadığına*;
- 4.Mevcut kararın tek başına manevi tazminat için *yeterli olduğuna*;
- 5.Hakkaniyete uygun tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine *karar vermiştir*.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve 26 Nisan 2005 tarihinde, İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.